

ОРГАНІЗАЦІЯ КОНТРОЛЮ І АНАЛІЗУ ЕФЕКТИВНОСТІ ВКЛАДЕННЯ КАПІТАЛУ НА ТОРГОВЕЛЬНОМУ ПІДПРИЄМСТВІ

Розкрито сутність запропонованої автором інтегрованої методики контролю і аналізу ефективності вкладення капіталу, яка забезпечить цілеспрямоване управління ефективністю вкладення капіталу в підприємство протягом повного життєвого циклу реального інвестиційного проекту з урахуванням життєвого циклу підприємства-об'єкта інвестування

Постановка проблеми. Менеджери різного рівня зобов'язані за своїми посадовими інструкціями контролювати та аналізувати певні показники ефективності. Зокрема, топ-менеджери повинні контролювати і аналізувати досягнення стратегічних показників ефективності, фінансові директори або головні бухгалтери – фінансово-економічної ефективності, менеджери з управління проектами – ефективності проектів, менеджери оперативних служб підприємства – короткотермінові показники ефективності використання відповідних ресурсів і витрат. Персонал підприємства часто контролює і аналізує якість, економічність та продуктивність.

Стан вивчення проблеми і аналіз останніх публікацій. Дослідження показало, що у науці і на практиці застосовуються лише окремі розрізнені методики аналізу ефективності інвестиційних та інших проектів, підприємства, його функцій та підрозділів, витрат, ресурсів тощо, зроблені спроби розробки комплексних методик ефективності [2-18]. Проте, жодна з них не є повносистемною, так як не враховує мінімально необхідний спектр показників ефективності вкладення капіталу у часових перспективах і не дозволяє управляти системою показників ефективності на основі визначення, моніторингу і коригування впливу основних чинників, які її формують.

Необхідно розглядати структуру підприємства як цілий організм, який характеризується множиною зовнішніх і внутрішніх взаємодій. Зовнішні взаємодії і процеси підприємства забезпечуються його внутрішніми взаємодіями і процесами. Підприємство існує і функціонує до тих пір, поки комплекс внутрішніх процесів перебуває у динамічній рівновазі – гомеостазі. Необхідна реалізація системного і процесного підходів і механізм підтримання гомеостазу як основи тривалої життєздатності підприємства як надбіологічного організму. А він виникає тоді, коли елементам системи спільне існування є більш вигідним, ніж окреме. Якщо вигода зникає, організм розпадається.

Враховуючи актуальність проблеми управління ефективністю вкладення капіталу в конкурентному середовищі, зміну уявлень про сутність ефективності в сучасній економіці, наявність ринку мережевих комп'ютеризованих інформаційних систем управління підприємствами, які здатні розраховувати і моніторити значні обсяги інформації, потребують поглибленого дослідження і методики контролю і аналізу показників ефективності. Зокрема, потребують інтеграції в єдину систему усі показники ефективності, основні чинники ефективності внутрішнього та зовнішнього середовищ підприємства, окремі розрізнені методики контролю і аналізу.

Метою дослідження є створення інтегрованої методики контролю і аналізу ефективності вкладення капіталу, яка повинна давати можливість цілеспрямовано управляти ефективністю вкладення капіталу в підприємство, зокрема, не тільки оцінювати зміни чи ступені досягнення показників ефектів, ефективності та вкладень капіталу, а і будувати їх динамічні факторні моделі, передбачати розвиток функцій ефективності у коротко-, середньо- та довготерміновій перспективі, зокрема на увесь очікуваний життєвий цикл реального інвестиційного проекту з урахуванням життєвого циклу підприємства-об'єкта інвестування.

Викладення основного матеріалу. Мережеві комп'ютерні системи підприємств, які пропонуються фірмами-розробниками на сучасному ринку, мають обмежені можливості щодо виконання функцій контролю і аналізу

показників ефективності. У системах “Інталев: Навігатор” та “Інталев: Корпоративні фінанси”, наприклад, контроль здійснюється за допомогою формування звітів у режимі “Конструктор управлінської звітності”. У звітах (бюджетах) можуть бути вказані планові, фактичні дані та абсолютне або відносне відхилення. Аналіз здійснюється за допомогою вбудованих методик “якщо, то”.

Контролем і аналізом показників ефективності на підприємстві займається значна кількість користувачів комп'ютерних інформаційних систем (КІС) різних рівнів управління. У сучасних умовах в окремих підсистемах КІС підприємства реалізовані певні можливості здійснення контролю і аналізу окремих показників ефективності чи підготовки інформації для проведення контролю і аналізу ефективності (табл. 1).

Таблиця 1. Можливості окремих підсистем КІС торговельного підприємства щодо виконання функцій контролю і аналізу ефективності

<i>Назва підсистеми КІС підприємства</i>	<i>Функції контролю ефективності, реалізовані в підсистемі</i>
1. Управління проектами	Визначення планових показників ефективності інвестиційних проектів.
2. Підсистема стратегічного управління	Побудова карти стратегічних цілей і показників, планування ключових показників і показників діяльності підприємства, які на них суттєво впливають, трансляція фактичних даних про досягнення ключових показників і показників діяльності, встановлення відхилень аналіз, “якщо, то”.
3. Підсистема бюджетного управління	Побудова системи бюджетів підприємства, планування бюджетних показників, управлінський облік або трансляція фактичних даних про виконання бюджетів, встановлення відхилень, аналіз “якщо, то”.
4. Підсистеми фінансового і податкового обліку і аналізу	Визначення фактичних показників капіталу та інвестицій, продуктивності, ліквідності і платоспроможності, рентабельності продажу в цілому по підприємству, рентабельності діяльності підприємства та рентабельності капіталу, ділової активності, структури і ціни капіталу, прибутків на акцію, стійкості, інвестиційної привабливості, імовірності банкрутства, ринкової вартості підприємства за витратним підходом, порівняння їх з планами та нормативами, виявлення відхилень, аналіз “якщо, то”.
5. Підсистема управління взаємовідносинами з клієнтами	Визначення індексів задоволення клієнтів, конкурентоспроможності створеної у торгівлі споживчої вартості і окремих товарів, рентабельності продажу в розрізі товарних груп, порівняння їх з плановими показниками, середніми та максимальними показниками світу, країни, галузі, регіону, з показниками конкурентів, виявлення відхилень, аналіз “якщо, то”.
6. Підсистема управління персоналом	Визначення індексу задоволення персоналу умовами праці, продуктивності, гнучкості (еластичності), порівняння їх з плановими показниками, середніми та максимальними показниками світу, країни, галузі, регіону, з показниками конкурентів, виявлення відхилень, аналіз “якщо, то”.
7. Підсистема електронного документообігу	Визначення внутрішніх транзакційних витрат, встановлення норм і фактичних показників тривалості та вартості бізнес-процесів, порівняння фактичних даних з нормами.

Процедура контролю полягає у співставленні фактичних даних з контрольними нормами і встановлення відхилень. Проблемою систем контролю є відсутність або неналежність контрольних норм на підприємстві.

Доцільно виділяти внутрішніх і зовнішніх суб'єктів прямого і непрямого контролю ефективності вкладення капіталу. Суб'єктами прямого контролю є зовнішні інвестори (учасники, позичальники, акціонери) та внутрішні (менеджери) суб'єкти. Суб'єктами непрямого контролю ефективності вкладення капіталу є як зовнішні (податкові органи, соціальні організації, клієнти, конкуренти), так і внутрішні (персонал) групи зацікавлених осіб, які мають певні очікування від підприємства, в яке вкладено капітал.

Виконавцями внутрішнього контролю і аналізу можуть бути співробітники відповідних функціональних підрозділів, аналітичні групи чи групи управлінського аналізу із вивільнених працівників, групи дослідження операцій або зовнішні консультанти за умови збереження комерційної таємниці.

Внутрішні суб'єкти застосовують як форми періодичного контролю (внутрішній аудит, ревізію), так і постійного (моніторинг і контролінг).

Окрім суб'єктів внутрішнього контролю, окремі показники ефективності вкладення капіталу контролюються зовнішніми суб'єктами контролю, зокрема, інвесторами, позичальниками, конкурентами. Усіх зовнішніх суб'єктів контролю доцільно підрозділити на суб'єктів прямого і непрямого контролю.

Зовнішні суб'єкти прямого контролю ефективності вкладення капіталу мають можливість контролювати ефективність, в основному, лише за даними фінансової звітності або спеціально підготовлених аналітичних звітів для акціонерів. Зокрема, дрібні акціонери можуть періодично порівнювати одержані дивіденди або прибуток на акцію, наведений у звіті про фінансові результати підприємства, з

власними очікуваннями, нормою часового вибору та альтернативними можливостями по вкладенню їхніх грошових коштів (даними інших підприємств, депозитними ставками).

Крупні інвестори (акціонери та учасники) зазвичай користуються аналітичними звітами, підготовленими для них топ-менеджерами підприємства. Ця група зацікавлених осіб може контролювати: 1) показники ефективності інвестиційних проектів (норму прибутку, коефіцієнт ефективності інвестицій, термін окупності, NPV, IRR, індекс рентабельності інвестицій, рентабельність вкладення капіталу, рентабельність капіталу, ризик і дохідність фінансових інструментів); 2) досягнення ключових показників діяльності підприємства в розрізі різних перспектив залежно від інтересів груп зацікавлених осіб або цілей підприємства (конкурентоспроможність підприємства; конкурентоспроможність споживчої вартості, створеної у торгівлі, та окремих товарів; індекс задоволення клієнтів; індекс задоволення персоналу; інформаційну та інноваційну ефективність; продуктивність, економічність ресурсів і витрат; якість умов трудової діяльності; гнучкість); 3) аналітичні коефіцієнти, розраховані за даними фінансової і податкової звітності підприємства (показники сталості; інвестиційної привабливості; імовірності банкрутства; рентабельності діяльності і продаж; ділової активності; ліквідності і платоспроможності; кредитоспроможності; динаміки, ціни і структури капіталу; динаміки доходів, витрат і прибутків; динаміки податкових платежів і виплат персоналу).

Позичальники періодично контролюють кредитоспроможність підприємства, яку визначають за власними методиками на основі даних фінансових звітів та особових рахунків підприємства у банку, якщо воно є клієнтом банку-позичальника. Фактичні результати по кредитоспроможності підприємства порівнюють із банківськими кредитними нормами, визначаючи таким чином відхилення від норм і приймаючи заходи по усуненню таких відхилень.

Податкові органи та органи соціального страхування контролюють задоволення власних інтересів у податкових платежах на основі даних регламентованої податкової звітності, яку подають підприємства у встановлені законодавством терміни і у встановленій формі, а також на основі даних періодичних перевірок. Нормами контролю при цьому служать норми податкового законодавства, відповідність яким при нарахуванні і сплаті податкових платежів і перевіряється.

Клієнти контролюють задоволення власних інтересів та конкурентоспроможність товарів і створеної у торгівлі споживчої вартості.

Конкуренти порівнюють власну конкурентоспроможність з конкурентоспроможністю своїх підприємств.

Зовнішні суб'єкти контролю ефективності вкладення капіталу обмежуються зазвичай лише контролем (порівнянням фактичних показників з власними уявленнями, нормами, середніми чи максимальними, мінімальними показниками зовнішнього оточення) і рідко застосовують функцію аналізу. Аналіз ефективності вкладення капіталу проводиться внутрішніми суб'єктами.

Інтегрована методика контролю і аналізу ефективності вкладення капіталу повинна давати можливість цілеспрямовано управляти ефективністю вкладення капіталу в підприємство, зокрема, не тільки оцінювати зміни чи ступені досягнення показники ефектів, ефективності та вкладень капіталу, а і будувати їх динамічні факторні моделі, передбачати розвиток функцій ефективності у коротко-, середньо- та довготерміновій перспективі, зокрема на увесь очікуваний життєвий цикл реального інвестиційного проекту з урахуванням життєвого циклу підприємства-об'єкта інвестування.

На виконання поставлених завдань спрямована розроблена автором методика економічного контролю і аналізу ефективності вкладення капіталу на підприємстві, яка передбачає чотири рівні аналізу (рис. 1).

На першому рівні пропонується оцінити потенціал, капітал та вкладення капіталу, а також чинники зовнішнього середовища, які

визначають інвестиційний клімат, зокрема: 1) здійснити оцінку вкладень капіталу (визначення інвестиційного потенціалу підприємства, ступеню перетворення його на капітал; оцінку розмірів, структури, динаміки капіталу та його вкладень; виконання планів інвестування; порівняти показники підприємства із середніми по галузі, регіону, країні, світу, з показниками конкурентів та з очікуваннями інвесторів); 2) здійснити оцінку чинників зовнішнього оточення, які визначають інвестиційний клімат у світі, в країні, регіоні та галузі (оцінити індекси інвестиційного клімату, економічної свободи, сприйняття корупції, конкурентоздатності, індикатори державного управління, фондові індекси; динаміку валютних курсів, темпів інфляції, зміни ставок дисконту та коефіцієнтів капіталізації тощо). На першому рівні аналізу особливу увагу потрібно приділити побудові факторних моделей залежності вкладень капіталу від чинників зовнішнього оточення та визначення впливу основних чинників у ретроспективі та на перспективу.

На другому рівні необхідно проаналізувати ефективність підприємства у короткотерміновій перспективі, оцінивши показники рентабельності продаж, продуктивності, економічності, конкурентоспроможності товарів та створюваної споживчої вартості в розрізі окремих ресурсів та витрат і в цілому по підприємству, а також показники термінової ліквідності та платоспроможності у короткотерміновій перспективі, індекси задоволення персоналу умовами праці та клієнтів умовами обслуговування, гнучкості (еластичності) працівників та функцій. Крім розрахунку та оцінки абсолютних відхилень, темпів росту та приросту, відсотків виконання плану, питомої ваги, середніх величин, рівнів, індексів, якими оцінюються короткотермінові показники ефективності, особливу увагу слід приділити побудові моделей залежності короткотермінових показників ефективності від показників вкладень капіталу та чинників зовнішнього середовища і визначенню впливу основних чинників на показники короткотермінової ефективності як у ретроспективі, так і на перспективу.

Рис. 1. Сутність авторської методики ефективності вкладення капіталу в підприємство

Третій рівень аналізу ефективності вкладення капіталу передбачає аналіз ефективності вкладення капіталу у середньотерміновій перспективі. Доцільно дослідити показники рентабельності діяльності, ділової активності, загальної ліквідності, кредитоспроможності, ціни і структури капіталу, конкурентоспроможності підприємства, інноваційної та інформаційної ефективності, динаміки прибутку на акцію, динаміку транзакційних витрат, показники дієвості (ступеню досягнення цілей різних груп зацікавлених осіб на основі системи збалансованих показників). Особливу увагу при аналізі необхідно приділити побудові моделей залежності середньотермінових показників ефективності від показників короткотермінової ефективності та вкладень капіталу і чинників зовнішнього середовища.

В результаті аналізу необхідно визначити вплив основних чинників на показники середньотермінової ефективності як у ретроспективі, так і на перспективу.

Четвертий рівень аналізу полягає у визначенні основних чинників, які справляють вплив на довготермінові показники

ефективності вкладення капіталу. На четвертому рівні аналізу потрібно спочатку оцінити показники довготермінової ефективності вкладення капіталу, зокрема, інвестиційну привабливість, імовірність банкрутства, стійкість, рентабельність капіталу, ринкову вартість акцій та підприємства; динаміку показників основних ефектів підприємства в порівнянні із можливостями зовнішнього середовища; здійснити порівняння напрямів розвитку підприємства з напрямами розвитку конкурентів, галузі, регіону, країни, світу; оцінити показники ефективності інвестиційних проектів як самого підприємства, так і вкладень капіталу в дане підприємство. Особливу увагу необхідно приділити побудові моделей залежності довготермінових показників ефективності вкладення капіталу від показників середньотермінової ефективності, а також короткотермінової і вкладень капіталу та чинників зовнішнього середовища. Вплив основних чинників, які визначають довготермінову ефективність, необхідно оцінювати не лише в ретроспективі, а і на перспективу, зокрема, на термін

очікуваного життєвого циклу інвестиційного проекту по вкладенню капіталу в торговельне підприємство.

Проведення аналізу ефективності вкладення капіталу автором пропонується здійснювати на основі побудови динамічної економетричної моделі методом системи одночасних структурованих рівнянь.

Ендогенними факторами у моделі є три групи показників ефективності (довго-, середньо- та короткотермінової). Основними ендогенними показниками довготермінової ефективності є показники ефективності реального інвестиційного проекту по вкладенню капіталу в торговельне підприємство. Окрім того, ендогенними чинниками пропонується обрати наступні показники довготермінової ефективності підприємства-об'єкта вкладення капіталу: показники рентабельності сукупного капіталу, ринкової вартості підприємства, стійкості, інвестиційної привабливості, імовірності банкрутства, індексу розвитку. Разом з тим вище названі довготермінові показники ефективності можуть бути екзогенними чинниками в моделі ефективності реального інвестиційного проекту по вкладенню капіталу в торговельне підприємство (рис. 2).

Другою групою ендогенних показників ефективності є показники середньо- термінової ефективності, зокрема, конкурентоспроможність підприємства, інформаційна ефективність, інноваційна ефективність, ціна капіталу, структура капіталу, рентабельність власного капіталу

(прибуток на акцію), ступінь досягнення цілей (задоволення інтересів основних груп учасників), рентабельність звичайної діяльності, ділова активність, загальна ліквідність, кредитоспроможність. Перелічені показники мають наступні взаємозв'язки між собою (рис.3). Разом з тим показники середньотермінової ефективності є екзогенними чинниками в моделі довготермінової ефективності. Зокрема, на рентабельність сукупного капіталу справляють вплив показники рентабельності власного капіталу (прибутку на акцію), на індекс розвитку – індекси інноваційної та інформаційної ефективності, на ринкову вартість підприємства – його конкурентоспроможність, на імовірність банкрутства – кредитоспроможність. Таким чином, перш ніж побудувати загальну модель ефективності, необхідно дослідити окремі економетричні моделі взаємопов'язаних показників.

Третьою групою ендогенних показників є показники короткотермінової ефективності, зокрема, такі, як рентабельність продажу, показники продуктивності та економічності, індекси задоволення клієнтів та конкурентоспроможності створюваної споживчої вартості і окремих товарів, індекси задоволення персоналу умовами праці, показники гнучкості (часу реагування на запити), термінова ліквідність і платоспроможність. У свою чергу перераховані показники короткотермінової ефективності взаємопов'язані між собою.

Рис. 2. Взаємозв'язки довготермінових показників ефективності вкладення капіталу

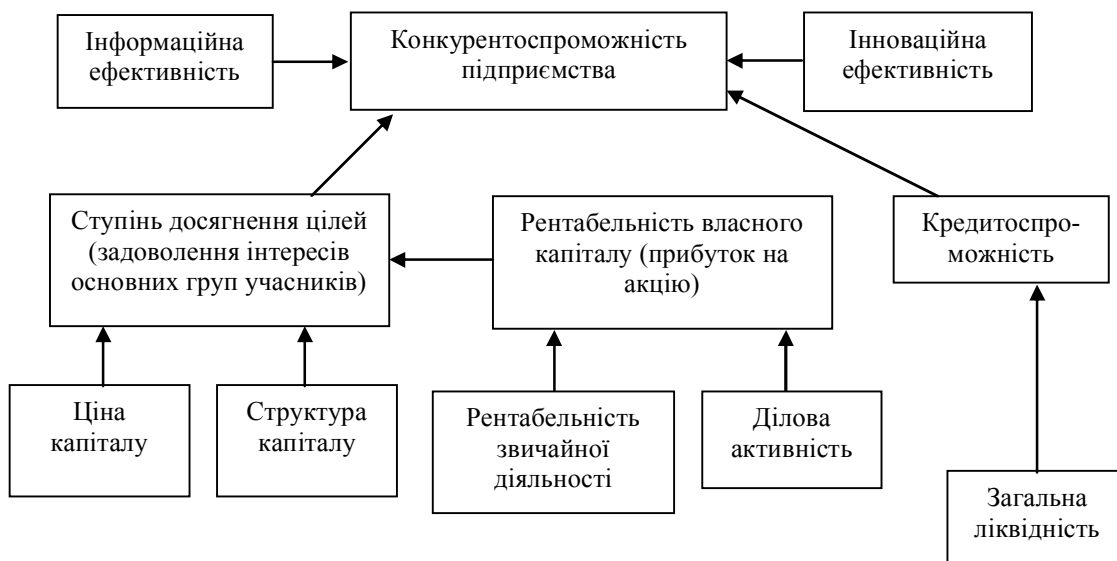

Рис. 3. Взаємозв'язки середньотермінових показників ефективності

Так, на рентабельність продажу індекс задоволення клієнтів – справляють прямий вплив: індекс задоволення клієнтів, гнучкість, економічність; на продуктивність – гнучкість, гнучкість; на економічність – продуктивність, індекс задоволення персоналу умовами праці; гнучкість; на гнучкість – задоволення персоналу умовами праці (рис. 4). на платоспроможність і термінову ліквідність – рентабельність продажу;

Рис. 4. Взаємозв'язки короткотермінових показників ефективності

Разом з тим короткотермінові показники ефективності є екзогенними в моделі середньотермінової ефективності.

До екзогенних чинників у економетричній моделі ефективності автор відносить дві групи чинників: внутрішні і зовнішні. Обидві складаються із двох підгруп: внутрішні – із

показників, якими вимірюється потенціал підприємства, і показників, якими вимірюється капітал підприємства; зовнішні – із показників потенціалу та зовнішніх чинників, які справляють вплив на ефективність вкладення капіталу.

Зокрема, показники внутрішнього потенціалу підприємства, які автор рекомендує включати в модель, - це середньоспискова чисельність працівників, кількість торговельних точок (магазинів) та складів, торговельні та складські площі. У модель доцільно включити вкладений у підприємство капітал за наступними показниками: вартість сукупного капіталу; вартість власного капіталу; вартість залученого капіталу; вартість основних засобів; вартість нематеріальних активів, у тому числі інформаційних технологій, товарних знаків, людського капіталу; вартість товарних запасів та їх кількості, ціни і якість; грошові кошти; дебіторська заборгованість; довго- та короткотермінові фінансові та капітальні інвестиції; самоінвестиції; витрати на підтримання капіталу; витрати на одержання доходів від різних видів діяльності.

Зовнішній потенціал підприємства в моделі доцільно подати у вигляді показників: ВВП, валова додана вартість, кількість населення, доходи населення, витрати населення, поточне споживання, відсоток

міського (сільського) населення, кількість зайнятого населення, кількість безробітних, грошова маса, номінальна і реальна зарплата, експорт та імпорт товарів, обсяг інвестицій, основні виробничі фонди, фонд амортизації. Зовнішні чинники, які впливають на ефективність вкладення капіталу, в моделі доцільно представити наступними показниками: індекс інфляції, зміни валютних курсів, ставки по депозитах, ставки оподаткування, норми відрахувань на соціальне страхування, мінімальна заробітна плата, ризик, індекс людського розвитку, індекс економічної свободи, індекс інвестиційного клімату, індикатори державного управління, індекс глобалізації, індекс конкурентоздатності для бізнесу, індекс сприйняття корупції, фондові індекси.

Екзогенні чинники також є взаємопов'язаними, зокрема, показники зовнішнього потенціалу та зовнішні чинники впливають на показники внутрішнього потенціалу, а ті в свою чергу – на показники капіталу (рис.5).

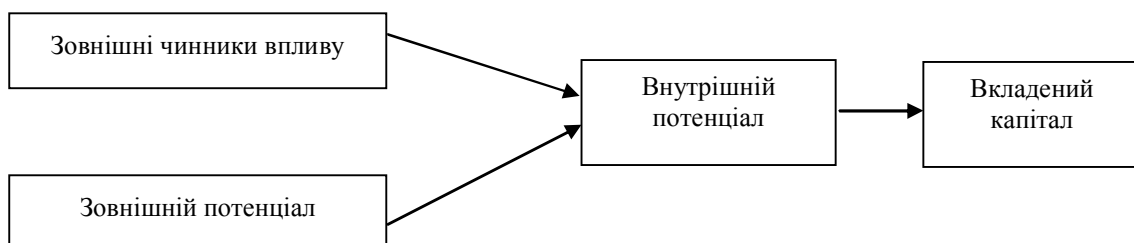

Рис. 5. Взаємозв'язки екзогенних чинників ефективності вкладення капіталу

Показники, виділені всередині кожної з підгруп екзогенних чинників теж можуть бути взаємопов'язаними або розкладатися на окремі елементи (наприклад, індекси). Для виявлення тісноти зв'язку між ними необхідно розраховувати коефіцієнти кореляції та детермінації і на підставі високих коефіцієнтів тісноти зв'язку потрібно виключити з моделі взаємопов'язані чинники або застосувати для аналізу декілька моделей з різними чинниками.

Контроль і аналіз ефективності вкладення капіталу до прийняття інвестиційного рішення – функції інформаційних систем

управління проектами. Такі системи дозволяють здійснювати прогностичні розрахунки показників ефективності інвестиційних проектів, проте вони не дозволяють контролювати і аналізувати показники ефективності інвестування після прийняття інвестиційних рішень, так як не формують фактичну інформацію про хід досягнення зазначених показників. Для збору фактичної інформації, необхідної для контролю і аналізу ефективності вкладення капіталу, доцільно інтегрувати підсистему управління проектами з іншими підсистемами підприємства, в яке вкладено капітал.

З метою інформаційного забезпечення внутрішнього стратегічного контролю і аналізу ефективності вкладення капіталу доцільно інтегрувати підсистему управління проектами з підсистемою стратегічного управління. З метою інформаційного забезпечення внутрішнього тактичного (бюджетного) контролю і аналізу ефективності інвестування доцільно інтегрувати підсистему управління проектами з підсистемою бюджетного управління. З метою інформаційного забезпечення зовнішнього фінансового і податкового контролю і аналізу ефективності вкладення капіталу доцільно інтегрувати підсистему управління проектами з підсистемою фінансового і податкового обліку, а задля забезпечення внутрішнього оперативного контролю і аналізу ефективності доцільно інтегрувати підсистему управління проектами з підсистемами, які автоматизують оперативні функції підприємства. За умови вище описаної інтеграції підсистеми управління

проектами доцільно передбачити в ній функцію аналізу “якщо, то” з метою аналізу та коригування показників ефективності інвестиційних проектів.

Можливий інший варіант організації контролю і аналізу ефективності вкладення капіталу на підприємстві – інтеграцію в КІС підприємства системи підтримки прийняття рішень щодо ефективності вкладення капіталу, яка б застосовувала СУБД Access і виконувала наступні функції (табл. 2). Це дасть можливість підтримувати основні характеристики підприємства у стані, привабливому для власників, інвесторів, позикодавців, інших зовнішніх користувачів та постійно контролювати і аналізувати окремі показники ефективності вкладення капіталу, досягнуті менеджерами різних рівнів. Пропозиції щодо спеціального модуля у складі КІС підприємства, призначеного для контролю і аналізу ефективності вкладення капіталу, автором були опубліковані раніше [1].

Таблиця 2. Функції DSS щодо ефективності вкладення капіталу

Назва підсистеми	Функції підсистеми
Підсистема контролю і аналізу ефективності вкладення капіталу	Трансляція фактичних даних про фактично досягнуті показники вкладення капіталу, чинники зовнішнього оточення, отримані довго-, середньо- та короткотермінові ефекти і показники ефективності та інші, необхідні для розрахунку показників ефективності інвестиційних проектів дані із інших підсистем (стратегічного, бюджетного управління, фінансового обліку, оперативних підсистем), визначення відхилень, побудова факторних моделей, визначення впливу факторів на ефективність, прогнозування ефективності, аналіз “якщо, то”.

Такий модуль повинен передбачати функції оцінки та аналізу інвестиційної привабливості підприємства, ефективності системи управління, ефективності діяльності підприємства та оптимізації інвестиційного ризику. Кожний пункт головного меню повинен передбачати довідник критеріїв оцінки, фактичні показники, факторні моделі, звіти про відхилення по показниках, звіти про причини відхилень по показниках і файли з рекомендаціями щодо шляхів усунення відхилень. Такий модуль може бути призначений для використання його службою внутрішнього аудиту підприємства.

Висновки та перспективи подальших досліджень. Розроблена автором методика економічного контролю і аналізу ефективності вкладення капіталу на підприємстві передбачає чотири рівні контролю і аналізу. На першому рівні пропонується оцінити потенціал, капітал та вкладення капіталу, а також чинники зовнішнього середовища. На другому рівні необхідно оцінити і проаналізувати ефективність підприємства у короткотерміновій перспективі. Третій рівень контролю і аналізу ефективності вкладення

капіталу передбачає контроль і аналіз ефективності вкладення капіталу у середньотерміновій перспективі. Четвертий рівень контролю і аналізу полягає у визначенні основних чинників, які справляють вплив на довготермінові показники ефективності вкладення капіталу.

Проведення аналізу ефективності вкладення капіталу автором пропонується здійснювати на основі побудови динамічної економетричної моделі методом системи одночасних структурованих рівнянь.

Для збору фактичної інформації, необхідної для контролю і аналізу ефективності вкладення капіталу, доцільно інтегрувати підсистему управління проектами з іншими підсистемами підприємства, в яке вкладено капітал.

Можливий інший варіант організації контролю і аналізу ефективності вкладення капіталу на підприємстві – інтеграцію в КІС підприємства системи підтримки прийняття рішень щодо ефективності вкладення капіталу, яка б застосовувала СУБД Access. Це дасть можливість підтримувати основні характеристики підприємства у стані, привабливому для власників, інвесторів, позикодавців, інших зовнішніх користувачів та постійно контролювати і аналізувати окремі показники ефективності вкладення капіталу, досягнуті менеджерами різних рівнів.

Список використаної літератури:

1. *Деньга С.М.* Концепція комп'ютерної інформаційної підсистеми контролю та аналізу ефективності вкладення капіталу // *Фінанси, облік і аудит: Зб.наук. праць. Спец. Випуск / Відп. ред. В.Г. Лінник.* – К.: КНЕУ, 2006. – С. 143-156.

2. *Економічний аналіз: Навч. посіб. / М.А. Болух, В.З. Бурчевський, М.Г. Горбаток, та ін.; За ред. акад. НАНУ, проф. М.Г. Чумаченка.* – Вид. 2-е, перероб. і доп. – К.: КНЕУ, 2003. – 556 с.

3. *Економічний аналіз господарської діяльності / Іващенко В.І., Болух М.А.* – К.: ЗАТ “НІЧЛАВА”, 2001. – 204 с.

4. *Економічний аналіз: Навчальний посібник для студентів вищих навчальних закладів спеціальності 7.050106 “Облік і аудит”.* За ред. проф. Ф.Ф. Бутинця. – Житомир: ПП “Рута”, 2003. – 680 с.

5. *Калина А.В., Конева М.И., Яценко В.О.* Современный экономический анализ и прогнозирование (микро- и макроуровни): Учеб.-метод. пособ. – 3-е изд., перераб. и доп. – К.: МАУП, 2003. – 416 с.

6. *Кіндрацька Г.І., Білик М.Г., Загородній А.Г.* Економічний аналіз: теорія і практика: Підручник / За ред. проф. А.Г. Загороднього. – Львів: “Магнолія Плюс”, 2006. – 428 с.

7. *Ковалев В.В.* Финансовый анализ. Управление капиталом. Выбор инвестиций. Анализ отчетности. – М.: Финансы и статистика, 1998. – 512 с.

8. *Ковальов В.В., Волкова О.М.* Анализ хозяйственной деятельности: Учебник. – М.: ТК Велби, Изд-во Проспект, 2007. – 424 с.

9. *Ковальчук Т.М.* Оперативний економічний аналіз: теорія, методологія, організація: Дис. д-ра екон. наук: 08.06.04/ Інститут аграрної економіки УААН. – К., 2004. – 551 арк.

10. *Крупка Я.Д.* Облік і аналіз інвестиційної діяльності підприємств: методологія та організація: Дис. д-ра екон. наук: 08.06.04 / Тернопільська академія народного господарства. – Т., 2001. – 419 арк.

11. *Лазаришина І.Д.* Економічний аналіз: теорія, методологія, практика: Дис. д-ра екон.наук: 08.06.04 / Тернопільський держ. економічний ун-т. – Т., 2006. – 434 арк.

12. *Мних С.В., Бутко А.Д., Большакова О.Ю., Кравченко Г.О., Никоневич Г.І.* Аналіз і контроль в системі управління капіталом підприємства / Київський національний торговельно-економічний ун-т / Євген Володимирович Мних (ред.). – К.: КНТЕУ, 2005. – 231с.

13. *Мних Є.В.* Економічний аналіз: Підручник: 2-е вид., перероб, і доп. – К.: Центр навчальної літератури, 2005. – 472 с.
14. *Остапчук Т.П.* Облік і контроль капітальних інвестицій: теорія і практика здійснення: Дис. канд. екон. наук: 08.06.04 / Житомирський держ. технологічний ун-т. – Житомир, 2004. – 249 арк.
15. *Рилєєв С.В.* Облік і аналіз реальних інвестицій підприємств: управлінський аспект: Дис. канд. екон. наук: 08.06.04 / Київський державний торговельно-економічний ун-т. – К., 2006. – 206 арк.
16. *Савицька Г.В.* Економічний аналіз діяльності підприємства: Навч. посіб. – 2-е вид., випр. і доп. – К.: Знання, 2005. – 662 с.
17. Фінансово-економічний аналіз: Підручник / Буряк П.Ю., Римар М.В., Бець М.Т. та ін. Під заг. ред. П.Ю. Буряка, М.В. Римара. – К.: ВД “Професіонал”, 2004. – 528 с.
18. *Чечевицына Л.М.* Анализ финансово-хозяйственной деятельности: Учеб. пособ. / Л.М.Чечевицына, И.М. Чуев. – 3-е изд., доп. и перераб. – Ростов - на Дону: Феникс, 2006. – 384 с.
- ДЕНЬГА Світлана Миколаївна – кандидат економічних наук, доцент, докторант кафедра обліку підприємницької діяльності ДВНЗ “Київський національний економічний університет імені Вадима Гетьмана”
- Наукові інтереси:
– контроль і аналіз ефективності вкладення капіталу в умовах мережових комп’ютерних технологій обробки інформації (на прикладі торговельних підприємств України)